

Online ta'lim berishda ped texnologiyalarning o'рни va ahamiyati

Visola Sheraliyevna Abdullayeva
Umida Abdusamadova
Samarqand davlat chet tillar instituti

Annotatsiya: Zarur kompetensiyalarga ega inson salohiyatini shakllantirish faqat axborot jamiyati rivojlanishi uchun asos bo'ladigan uzluksiz ta'limni joriy etish bilangina mumkin bo'ladi. Shuning uchun elektron ta'lim mavjud. Bu bizga jadal kengayib borayotgan jahon ta'lim resurslaridan foydalanish orqali ta'lim sifatini oshirish imkonini beradi va tez o'zgaruvchan ekologik sharoitlarga moslashish va ishlab chiqarishni modernizatsiya qilishga yordam beradi. Sinf ishlari hajmini qisqartirish, mustaqil amaliy ishlarni ko'paytirish, masofaviy o'qitish imkoniyatlari, virtual modellardan foydalanish o'quv jarayonida yangi imkoniyatlar va o'quv faoliyati uchun motivatsiyani ochib beradi. Ta'lim jamiyat taraqqiyotining sharti sifatida uning asosiy vazifalaridan biri bo'lib qolmoqda. Ta'lim o'zining ahamiyatiga ko'ra, bilimlarni uzatish jarayoni sifatida rivojlanib, sezilarli o'zgarishlarga duch kelmoqda. Elektron ta'lim so'nggi paytlarda tez ommalashib bormoqda va turli darajadagi ta'lim muassasalarida joriy etilmoqda. Gadget va Internetning mavjudligi o'rganish istagi bilan birgalikda dunyoning istalgan nuqtasida kerakli bilimlarni olish imkonini beradi. Ushbu maqolada elektron ta'limning afzalliklari va kamchiliklari, uning imkoniyatlari va istiqbollari tahlil qilinadi. Mualliflar "Moodle" ni elektron ta'lim muhitida eng ommabop va keng tarqalganlardan biri deb hisoblashadi, u nafaqat universitetning asosiy o'quv jarayonini qamrab olgan, balki universitetgacha va aspiranturani tashkil etish imkoniyatini ham taqdim etgan.

Kalit so'zlar: moodle, ta'lim resursi, kompetensiyalar, virtual modellar

The role and importance of ped technologies in online education

Visola Sheraliyevna Abdullayeva
Umida Abdusamadova
Samarkand State Institute of Foreign Languages

Abstract: The formation of human potential with the necessary competencies will be possible only with the introduction of continuous education, which will be the basis for the development of the information society. That's why e-learning exists.

This allows us to improve the quality of education by using the world's rapidly expanding educational resources, and helps to adapt to rapidly changing environmental conditions and modernize production. Reducing the volume of class work, increasing independent practical work, distance learning opportunities, and using virtual models open up new opportunities in the educational process and motivation for educational activities. Education remains one of its main tasks as a condition for the development of society. Due to its importance, education is developing as a process of knowledge transfer and is undergoing significant changes. E-learning is gaining popularity recently and is being implemented in various educational institutions. The presence of gadgets and the Internet, combined with the desire to learn, allows you to get the necessary knowledge anywhere in the world. This article analyzes the advantages and disadvantages of e-learning, its possibilities and prospects. The authors consider "Moodle" to be one of the most popular and widespread in the e-learning environment, which not only covered the main educational process of the university, but also provided the opportunity to organize pre-university and postgraduate studies.

Keywords: moodle, educational resource, competencies, virtual models

Kirish

“Rossiya Federatsiyasining raqamli iqtisodiyoti” dasturiga ko‘ra, faoliyatning ustuvor raqamli sohalarida erishilgan yutuqlar texnologik rivojlanish uchun sharoit yaratadigan muhitga bog‘liq. Iqtisodiyotning innovatsion rivojlanish yo‘liga o‘tishi insonning jamiyatda mavjud fan va texnika yutuqlaridan foydalanish qobiliyatining yetarli emasligini yaqqol ko‘rsatib turibdi. Innovatsiyalarni yaratish va ularni hayotning barcha sohalariga joriy etishga qaratilgan xatti-harakatlar modelini yaratish kerak. Zarur kompetensiyalarga ega inson salohiyatini shakllantirish faqat axborot jamiyati rivojlanishi uchun asos bo‘ladigan uzluksiz ta‘limni joriy etish bilangina mumkin bo‘ladi. Shuning uchun elektron ta‘lim mavjud bo‘lib, u tez o‘sib borayotgan global ta‘lim resurslaridan foydalanish orqali ta‘lim sifatini oshirishga imkon beradi va tez o‘zgaruvchan ekologik sharoitlarga va ishlab chiqarishni modernizatsiya qilishga moslashishga yordam beradi; Sinf ishlari hajmini qisqartirish, mustaqil amaliy ishlarni ko‘paytirish, masofaviy o‘qitish imkoniyatlari va virtual modellardan foydalanish o‘quv jarayonida yangi imkoniyatlar va o‘quv faoliyati uchun motivatsiyani ochib beradi.

Ta‘lim jarayonida elektron ta‘lim

Elektron ta‘lim an‘anaviy bilim olish jarayonining turli shakllariga joriy etilmoqda: an‘anaviy kunduzgi va sirtqi shakllarning qo‘shimcha bo‘limlari, qo‘shimcha kasbiy ta‘lim, ishlab chiqarish sohasi o‘qituvchilari va mutaxassislarining malakasini oshirish, oliy o‘quv yurtlariga qadar o‘qitish. Keng polosali aloqaning

joriy etilishi, virtual mavjudlik imkoniyati, foydalanish imkoniyati va mobilligi, axborot-kommunikatsiya vositalarining rivojlanishi, vaqt va mablag'ni tejash elektron ta'limni yanada qulay va afzalroq qiladi. Uning hamma joyda mavjudligini hisobga olgan holda, elektron ta'limni oflayn rejimda ham olish mumkin. Onlayn darslar bilimlarni real vaqtda vaqt zonalari bo'ylab uzatsa-da, elektron ommaviy axborot vositalari sinfda o'rganishni yanada samaraliroq qilishi mumkin. Oldindan yozib olingan videokontent, raqamli media, videokonferensaloqa tizimlari, multimedia tizimlari va 3D o'rganish sizga keng polosali ulanish imkoniyatlaridan to'liq foydalanish imkonini beradi. Bundan tashqari, bulutga asoslangan oliy ta'lim dasturiy ta'minot tizimlari o'rganishni yanada qulayroq qildi va talabalarning faolligini oshirdi, bu esa o'qituvchilarga ko'proq talabalarga yo'naltirilgan sinf modeliga o'tish imkonini berdi. Elektron ta'limni joriy etish zarurati va muqarrarligi haqidagi jamoatchilik muhokamasida kutilayotgan kamchiliklar ham aniqlandi. O'qituvchilar vaqt o'tishi bilan elektron ta'lim ularni ta'lim tizimidan siqib chiqarishi va ishdan mahrum etishidan qo'rqishadi.

Jamiyatning yosh a'zolari o'rtasida to'g'ridan-to'g'ri muloqot va nazorat mavjud bo'lmaganda, kognitiv faollikning pasayishi haqida asossiz prognozlar mavjud emas. Axborotni noto'g'ri qabul qilish qo'rquvi mavjud. Yuqoridagi bilan bog'liq holda, aralash format eng samarali ko'rinadi. Elektron ta'limni o'qituvchining rahbarligi va nazorati ostida yuzma-yuz darslar bilan birlashtirish afzalroqdir. Kadrlar tayyorlashning bunday tashkil etilishi an'anaviy shaklni to'liq almashtirmasdan, jamiyat uchun ta'lim imkoniyatlarini kengaytiradi, shaxsni rivojlantirish, malaka oshirish uchun qo'shimcha qulay sharoitlar yaratadi va, albatta, umrbod ta'lim olish imkoniyatini yaratadi. Talaba uchun har qanday qulay vaqtdan an'anaviy sinf darslari bilan birgalikda foydalanish imkonini beruvchi masofaviy o'qitish individual imtiyozlar, madaniy va motivatsion jihatlar bilan belgilanadigan o'z ta'lim tizimini yaratishga imkon beradi. Turli xil o'rganish uslublari mavjud ta'lim sohasida esa eng yaxshi natijalarga erishish uchun ularni bilish va tushunish kerak. Har bir talaba o'rganishni afzal ko'radi, ba'zilar o'zaro ta'sir orqali o'rganadilar, ba'zilar vizual tasvir orqali o'rganishni afzal ko'radilar va ba'zilar ko'rsatmalarni tinglash va yozma eslatmalardan foydalanish orqali o'rganishni afzal ko'radilar. Bu xususiyatlar ta'lim natijalariga ta'sir qiladi va o'qituvchini elektron muhitda o'qituvchilarining o'rganish uslubini aniqlash zarurati bilan duch keladi.

Turli xil o'qitish uslublari mavjud: didaktik, fasilitativ va Sokratik, shuningdek, eksperimental usul. Didaktika asosan ma'ruza o'qishni o'z ichiga olgan va asosan o'qituvchiga yo'naltirilgan an'anaviy usul bo'lib, bu erda o'rganish birinchi navbatda eslatma olish va o'qituvchining ma'ruzalarini tinglash orqali amalga oshiriladi. Biroq, didaktika o'qituvchini bilim manbai va mutaxassis sifatida ko'rsatib, o'qituvchining ta'lim natijalari uchun to'liq javobgarligini anglatadi.

Fasilitativ ta'lim - o'qituvchining o'quvchiga ijobiy ta'siri, qulay muhit yaratishga yordam berish, o'quvchilarning o'ziga bo'lgan ishonchini oshirish, ularning mustaqil samarali faoliyatga bo'lgan ehtiyojini rag'batlantirish va qo'llab-quvvatlash.

O'qituvchining yordam berish qobiliyati uning bilim bazasidagi malakasi, ishonchi, vakolati bilan belgilanadi va talabalarning ehtiyojlariga hamdard bo'lish va ularning individual ta'lim uslubini idrok etish qobiliyati, o'quv vaziyatiga, shu jumladan o'zlariga bolalarning ko'zlari bilan qarash qobiliyati.

Sokratik usul asosan talabalarni taklif qilingan o'quv vaziyatida mustaqil ravishda o'qitishga qaratilgan. Qo'llaniladigan raqobat strategiyalari: viktorinalar, munozaralar, tengdoshlarning o'zaro ta'siri, o'z-o'zini baholash va izlanishga katta e'tibor qaratiladigan kuchli guruh ish sessiyalari o'quvchilarda tanqidiy fikrlashni rivojlantirishga qaratilgan. Biroq, barcha talabalar ham tegishli rahbarlik, rag'batlantirish va tarbiyalashsiz tanqidiy fikrlovchilarning bu pozitsiyasiga erisha olmaydi. Talabalarga murabbiylik qilish uchun sarflangan vaqt va kuch juda katta bo'lishi mumkin.

Barcha o'quvchilar turlicha bo'lganligi va ularning ta'limga o'ziga xos yondashuvi bo'lganligi sababli, hech bir ta'lim uslubi ustunlik qilmaydi, bu esa o'quvchilarning qulayligi va imkoniyatlarini yuzaga chiqarish uchun o'qituvchilar turli xil ta'lim uslublaridan foydalanishi kerak degan xulosaga keladi.

Vaqtivaqti bilan ta'lim uslublarini o'zgartirish kerak, chunki talaba ma'lum bir uslubni afzal ko'rsa, o'quv material va intellektual sxemalarni, agar ular ushbu metoddan foydalanilmasa, idrok etish imkonsiz bo'lib qoladi.

Elektron ta'lim muhitidagi o'qituvchilardan yaxshiroq ta'lim natijalariga erishish uchun turli talabalarning turli xil o'rganish uslublarini o'zlashtirish talab etiladi. Elektron ta'lim texnologiyasi ta'limni ta'minlashda muhim rol o'ynaydigan bugungi sinfdan an'anaviy o'qitish usuli samarali bo'lmasligi mumkin.

Asosan, talaba ehtiyojlarini tushunishning kaliti virtual sinfdagi turlarning xilma-xilligini bilish va qabul qilishdir. Jins, yosh, o'rganish tajribasi, motivatsiya va o'rganish uslubi kabi individual farqlarga e'tibor elektron ta'lim texnologiyasidan foydalanganda samaraliroq ta'lim jarayoniga yordam beradi. Odatda, talabalar, o'qituvchilar va muassasalar o'rganish va o'qitish uchun turli xil amaliy platformalardan foydalanadilar, shuning uchun kelajakda "tadqiqotlar alohida texnologiyalarning ta'siriga emas, balki bir nechta texnologiyalarning o'zaro ta'siriga qaratilishi kerak". O'rganish motivatsiyasini kamaytiradigan elektron ta'limning jiddiy kamchiliklari sinov xususiyati bo'lishi mumkin. Kerakli javobning noaniqligi talabaning haqiqiy bilimni aniqlash uchun savollarga aniqlik kiritish imkoniyatini istisno qiladi. Tizimning o'ziga xos xususiyatlari bilan bog'liq texnik xatolarni istisno qilib bo'lmaydi. Dizayndagi kamchiliklar, noto'g'ri vaqt rejimi, eskirgan uskunalari,

zaif Internet elektron ta'limning barcha afzalliklarini inkor etadi va universitetlarning elektron ta'limga sarmoyasini samarasiz qiladi.

O'qituvchi talabalarni rag'batlantirishi, hamdardlik ko'rsatishi, favqulodda muammolarni hal qilishi va elektron pochta xabarlariga tezda javob bera olishi kerak. O'qituvchilarning elektron ta'limga ijobiy munosabati ularning raqamli kompetensiyalariga qanchalik ishonchiga bog'liq. Agar elektron ta'lim tizimi bilan ishlashda tizimning o'zi ishlashi bilan bog'liq muammolarni bartaraf etish zarurati tug'lsa va o'qituvchining raqamli savodxonligi unga parollarni yoki kurs sozlamalarini mustaqil ravishda o'zgartirishga imkon bermasa, albatta, bu o'qituvchilar o'zlarini ishonchli his qilmaydilar, chunki ular texnik muammolarni bartaraf etish bo'yicha o'qitilmaganlar. Vaziyat talaba bilan o'xshash. Raqamli kompetensiyalar va kompyuter tajribasi onlayn ta'lim muvaffaqiyati uchun juda muhimdir.

Elektron ta'lim muhitidan samarali foydalanish uchun pedagog kadrlarni tayyorlash zarur. Onlayn o'qituvchilar uchun ikki darajali trening mavjud. Birinchi bosqichda ko'p vaqtini e-learning texnologiyasidan foydalangan holda dars berishga sarflaydiganlar uchun chuqurlashtirilgan trening bo'lsa, ikkinchi bosqich - yuzma-yuz o'qitishdan tashqari ushbu texnologiyadan foydalanadigan o'qituvchilar uchun qisqaroq kurs.

Elektron ta'lim tizimidan foydalanadigan o'qituvchilar vaqtlarini boshqarishda qiyinchiliklarga duch kelishadi. Samarali onlayn o'qituvchi bo'lishning asosiy sharti shundaki, o'qituvchilar kuniga kamida bir marta munozara sahifasiga tashrif buyurib, talabalardan xabar bor-yo'qligini bilishlari kerak. ga javoblar

Elektron ta'limda savollar va ma'ruza matnlarini tayyorlash va an'anaviy o'qitishga tayyorgarlik ko'p vaqt talab etadi, bu esa ish vaqtini adekvat rejalashtirishni qiyinlashtiradi - Garchi an'anaviy o'qitish usullari o'zgarayotgan bo'lsa-da, o'qituvchining ta'limni tartibga soluvchi roli jarayoni o'zgarishsiz qoladi. Elektron ta'lim talabalarga kun yoki tunning istalgan vaqtida ishlash, joriy ma'lumotlarni ko'rish imkonini beradi og'zaki suhbat mavzuni yozma muhokama qilish bilan almashtiriladi, bu ularga kunning istalgan vaqtida savollarga javob berish imkonini beradi. Bu shuni anglatadiki, o'qituvchilar tungi, dam olish kunlari va bayram kunlari ishlashi kerak, chunki talaba darhol javob kutadi. Bundan tashqari, o'qituvchining elektron ta'limga sarflagan vaqti uchun to'lov hisoblanmaydi, chunki hech kim aniq yukni bilmaydi.

Elektron ta'lim jarayonida o'qituvchilarning vaqt va kuchlari haqida turli xil fikrlar mavjud, ba'zilar ular qisqaradi, boshqalari esa, aksincha, ko'proq vaqt va kuch sarflanadi, deb hisoblashadi. Ba'zi adabiyotlarda elektron ta'lim ba'zi ma'muriy vazifalarni avtomatlashtirilgan va soddalashtirgani, aloqani osonlashtirgani va

kontentni joylashtirish uchun markaziy omborga ega bo'lish sifatli aloqa uchun vaqtni bo'shatishini ta'kidlaydi.

Biroq, boshqa tadqiqotchilarning ta'kidlashicha, elektron ta'lim o'qituvchilar uchun an'anaviy sinfda o'qitishga qaraganda 30% ko'proq mehnat talab qiladi, bu nafaqat ish soatlarining ko'payishi tufayli, balki o'qituvchilarning samarali o'qitish uchun sa'y-harakatlari 14% ga oshadi.

Elektron ta'limning katta afzalligi - nogironlar uchun o'rganish imkoniyati. Bundan tashqari, bunday treninglar allaqachon ishlayotgan odamlarning hayotini osonlashtiradi, chunki siz ish joyingizdan chiqmasdan yoki uyda istalgan qulay vaqtda o'qishingiz mumkin. Avtomatlashtirilgan masofaviy ta'lim tizimi yordamida amalga oshiriladigan elektron ta'lim, masalan, Moodle, sizga ma'lumot va o'quv materiallariga kirishni tashkil qilish imkonini beradi.

Dasturlarni taqdim etish, o'quv jarayonini uzluksiz Internet qo'llab-quvvatlashini ta'minlash uchun turli axborot texnologiyalaridan foydalangan holda bilvosita aloqalarni amalga oshirish. Moodle Rossiya Federatsiyasida elektron ta'limda keng qo'llaniladi, u ham universitet, ham universitetgacha ta'lim beradi. Moodle - kurslarni boshqarish tizimi (CMS) - o'qituvchilarga yuqori sifatli onlayn kurslarni osongina yaratishga yordam berish uchun mo'ljallangan dasturiy ta'minot to'plami. Moodle-da elektron ta'lim uchun kerak bo'lgan hamma narsa mavjud: videoma'ruzalar, bosma shakldagi ma'ruzalar, bilim va materialni tushunishni nazorat qilish test va qayta aloqa orqali amalga oshiriladi, ya'ni siz kursni ishlab chiquvchilarning ishini baholashingiz va o'z xohish-istaklaringizni qoldirishingiz mumkin. Mustaqil ish, masalan, olingan savolga batafsil javob shaklida amalga oshiriladi. Talabalar kurs ishtirokchilari bilan muloqot qilish imkoniyatiga ega va qo'shimcha zarur hujjatlar va adabiyotlar bilan yorliqlardan foydalanish vaqt va kuchni tejaydi. Aynan shu mezonlar magistrlik dissertatsiyasini ishlab chiqishda hal qiluvchi ahamiyatga ega bo'lib, uning maqsadi "Axborot xavfsizligining ijtimoiy-psixologik asoslari" fanidan onlayn kursni ishlab chiqishdir. Ushbu kursda videoma'ruzalar va bosma ma'ruzalar, shuningdek, amaliy mashg'ulotlar mavjud bo'lib, ularning maqsadi kursning asosiy bo'limlarini birlashtirishdir. Ayrim vazifalar ham motivatsion ahamiyatga ega.

Shaxsning temperament tipini aniqlash va shaxsning xarakteristik xususiyatlarini aniqlash usullari nafaqat test ko'nikmalarini rivojlantirishga, balki tadqiqotchiga uning xususiyatlarini bilishga imkon berish orqali ushbu sohaga qiziqishni oshirishga yordam beradi. Baholash vositalari to'plami testlar va o'z-o'zidan boshqariladigan topshiriqlardan iborat. Bilimlarni ob'ektivroq tekshirish va baholash uchun test tizimi o'tilgan materialga qarab darajalarga bo'linadi. Mustaqil ish avval o'tilgan yoki mustaqil ta'lim uchun berilgan materialdan o'zingiz tanlagan mavzu bo'yicha insho shaklida topshiriladi, o'z kursdoshining javobini muhokama

qilishda, uni sharhlashda va kerak bo'lganda, tuzatishda ishtirok etadi, har bir mavzu o'qituvchiga ishlab chiqilmagan mavzularni aniqlashga va har bir savolga alohida tushuntirishlar berishga imkon beradigan savollar ro'yxatini o'z ichiga oladi. materialni o'zlashtirish va tushunish chuqurligi. Testlardan tashqari batafsil javoblar ham baholanadi. Taklif etilayotgan kursda har bir test beshta savoldan iborat bo'lib, har bir to'g'ri javob uchun talaba bir ball oladi. Batafsil javob sub'ektiv baholanadi va "besh" ball butun javob uchun eng yuqori ball hisoblanadi. Talabaga barcha mavzular bo'yicha savollarni o'z ichiga olgan test tizimi taklif etiladi.

Xulosa

Onlayn ta'limning asosiy afzalliklari shubhasiz: masofaviy ta'lim imkoniyati; keng doiradagi mavzular bo'yicha ekspertiza mavjudligi; to'ldirilgan ma'lumotlar bazasining mavjudligi; talabalarga shaxsiy e'tiborni jalb qilish; malakali, zukko o'qituvchilarning izlanuvchan talabalar bilan ijodiy birlashmasi imkoniyati; qat'iy ish jadvaliga aloqasi yo'q; barcha talabalar uchun teng imkoniyatlar; markazlashmagan ta'lim. Asosiy kamchilik shundaki, agar talaba etarlicha vijdonli bo'lmasa, natijalarni soxtalashtirish mumkin. Virtual dunyoning doimiy o'zgaruvchan va rivojlanib borayotgan tabiatini hisobga olgan holda, dasturiy ta'minot va gadjetlar davriy va o'z vaqtida yangilanishlarni talab qiladi, bu esa texnik ekspertiza uchun xarajatlar va investitsiyalarni oshiradi. Bundan tashqari, onlayn ta'lim jarayonida o'qituvchining texnik malakasi, o'z ishtiyoqi va talabaning intizomni o'zlashtirishga bo'lgan motivatsiyasini qo'llab-quvvatlash istagi va virtual muloqotda muqarrar ravishda yuzaga keladigan qiyinchiliklarni engish muhim ahamiyatga ega. Elektron ta'lim ma'lum shartlar bajarilganda samarali va ommabop bo'ladi, lekin unda insoniy element, tengdoshlarning o'zaro munosabati va o'qituvchi va talaba aloqasi yo'q.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Anisimov, A. M. Moodle tizimida ishlash / A. M. Anisimov. - elektron
2. O'qitishning didaktik usullari. - elektron. Dan. - Kirish rejimi: <https://cyberleninka.ru/article/n/didakticheskie-metody-obucheniya/viewer>
3. Lebedeva, T. E. Universitetning elektron ta'lim muhiti: talabalar, imkoniyatlar, tajriba va foydalanish istiqbollari / T. E. Lebedeva, N. V. Oxotnikova, E. A. Potapova // Fanlar olami: onlayn jurnal. - 2016. - T. 4, No 2. - Elektron. Dan.
4. Mojaeva, G. V. Universitetda elektron ta'lim: hozirgi rivojlanish tendentsiyalari / G. V. Mojaeva. - Elektron. matnli ma'lumotlar
5. O'quv faoliyatini osonlashtirishning pedagogik mohiyati. - elektron.
6. "Rossiya Federatsiyasining raqamli iqtisodiyoti" dasturi. - elektron.
7. Suqrot usuli va undan foydalanish. Elektron. Dan. - Kirish rejimi: <https://cyberleninka.ru/article/n/sokraticheskiy-metod-i-ego-ispolzovanie-v-organizatsii-sokraticheskih-seminarov/viewer>